

Uutta potkua elämään! Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelulaitoksessa

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen
ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa –
täydennyskoulutus
kevät 2012

Sakari Kaikkonen

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	3
2. SOSIAALIPEDAGOGIIKKA	5
2.1 SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA	6
3. HIMAHARJU	8
3.1 ARJEN KASVATUSTYÖ LASTENSUOJELULAITOKSESSA	9
3.2 ”TOIMINTASUUNNITELMA” SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN TOTEUTTAMISELLE HIMAHARJUSSA	13
3.3 TOIMINTASUUNNITELMAN SISÄLTÄMÄT KÄYTÄNNÖT	14
4. POHDINTA	16
LÄHTEET	18
LIITTEET	19

1. JOHDANTO

”Jos on masentunut ja tuntuu, ettei jaksakaan mitään, niin miksi silloin kannattaa seistä välittömästi hevosen takana – silloin on mahdollista saada uutta potkua elämäänsä.”

Tämän vitsin bongasin eräältä nettisivulta ja se suorastaan tunki itsensä tähän työhön. Se myöskin antoi nimen tälle työlle. Että vahingossa saa paljon asioita eteenpäin.

Vaikka vitsissä leikitäänkin vakavalla asialla kuin hevosen potkaiseminen, tämä silti hyvin kiteyttää asiaa minkä äärellä ollaan. Esim. (masennus+hevonen= uutta potkua elämään!) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta antaa meille kaikille ihmisille jotain sellaista mitä me kaikki ihmiset tarvitsemme. Se voimaannuttaa ja antaa mahdollisuuden olla hetken ajan ilman arjen murheita. Tapahtui toiminta sitten lastensuojelulaitoksessa tai yksityisellä tallilla. Hevonen on eläin joka hyväksyy meidät kaikki sellaisina kuin olemme. Ei tarvitse laittaa meikkiä, hienoja vaatteita tai muuten vain pynttäytyä. Ei hevonen niitä katso. Hevonen on myös eläin joka antaa suoran palautteen heti jos kokee että sitä kohdellaan väärin.

Yritän pureutua tässä työssä siihen kuinka lastensuojelulaitoksessa sosiaalipedagoginen hevostoiminta toteutuu, yhden esimerkin avulla. Spht (sosiaalipedagoginen hevostoiminta) on mahdollista toteuttaa monella eri tavalla. Tiedän, että kaikki tässä työssä esiin tuodut asiat eivät sovi kaikkien toimintaan. Jos joku ajattelee että ”nuohan tekee ihan väärin koko homman” tai ”no ei nuin voi tehdä”. Okei, minä kunnioitan sitä. Jos lukija olet keksinyt sen oikean tyylin tehdä spht:aa, niin HALUAN SEN NÄHDÄ. Saatat tehdä minusta onnellisen! Tarkoitukseni ei kuitenkaan ole haastaa riitaa tai saada väittelyä aikaiseksi. Väitän, että ei ole yhtä oikeaa tai ainoa tapa toteuttaa toimintaa. Koulutuksen aikana huomasin että vain taivas on rajana. Mielikuvituksen käyttäminen on sallittua, jopa suotavaa.

Työ on samalla ”toimintasuunnitelma” siihen kuinka omassa työssäni lähdän/lähdemme toimintaa toteuttamaan. Pieniä varaslähtöjä on jo tehty vaikka ei suunnitelma ole vielä valmistunut! Esim. eräällä tallivierailulla huomasin että talliin oli viety radio, jota sai kuunnella karsinoitten siivouksen aikana. Lainasin idean omalle työpaikalle ja tulokset ovat olleet hyviä. Nuoriso asennoituu paremmin karsinoitten siivoukseen kun kuulee välillä vaikka lempikappaleen. Mutta tämä on yksi esimerkki. Jostain sitä on lähdettävä.

Miksi "toimintasuunnitelma" eikä toimintasuunnitelma? Kyse on suuntaviivoista. Olen huomannut omassa työssäni että päivät ovat hyvin hektisiä ja tulee paljon ennakoimattomia asioita. Ei ole selvää että "nyt kun minä olen käynyt tämän koulutuksen ja olen tehnyt tämän työn, niin nyt se sitten alkaa! Nyt alamme meillä Himaharjussa toteuttaa sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Heti vaan arkeen koko homma!" Huh-huh... Nousipas jo pieni ahdistuksen poikanen...

Asian pointti on kuitenkin se, että toiminta on saatava pikkuhiljaa muokattua oman näköiseksi. Jos tänään toteat että hei tämä yksi juttuhan toimii...Se voi olla että se ei toimi ensi viikolla enää... Se toiminta vaatii koko työyhteisön sitoutumista ja työpanosta. Vaikkei kaikilla olisikaan virallista koulutusta . Uskon että alkuun riittää yksi koulutettu henkilö. Henkilö organisoii ja opastaa muita. Sitä mukaa sitten lisätään koulutukseen menijöitä. Nuorille ei tarvitse sanoa että tämä on nyt sitä sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Nuoria voi kiinnostaa sen verran että kysyvät "häh..? mitä..?" Tärkeämpää on että työyhteisö on tietoinen siitä, mihin toiminnalla pyritään ja että kaikilla se on mielessä.

Lastensuojelulaitoksissa työskentelevät ymmärtävät varmasti sen kuinka isojen ja hankalien asioiden kanssa työssä painitaan. Monia ihmiskohtaloita näkee niin laitoksessa kuin perhetyössä. Päivittäin menee sormi suuhun ja joutuu miettimään kuinka tästä päästään eteenpäin...? Uskon vahvasti, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yksi työkalu sinne arkeen. Että joissain tilanteissa saadaan se sormi pois sieltä suusta ja voidaan todeta yhdessä nuoren kanssa "lähetäämpä kahtomaan tallille mittee hevosille kuuluu ja suahaan tähän päevään uutta potkua!"

2. SOSIAALIPEDAGOGIIKKA

Jotta edesautetaan työyhteisön sitoutumista sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan, olisi varmaan hyvä avata käsitettä sosiaalipedagogiikka. Ei sotketa vielä hevosia tähän asiaan. Palataan hevosiin sitten myöhemmässä vaiheessa.

Sosiaalipedagoginen työ on työtä joka tapahtuu ihmisten keskellä, arjessa lähellä ihmistä . (Hämäläinen 1999, 61) Sosiaalipedagogiikassa otetaan huomioon yksilö, yhteisön keskellä. Me kaikki elämme jossain yhteisössä. Paras esimerkki on yhteiskunta. Me ihmiset muodostamme yhteiskunnan. Tämän yhteiskunnan sisällä on monia pieniä tai suuria yhteisöjä. Niin kuin suuressa yhteiskunnassa ja sen sisällä olevissa yhteisöissä olemme me ihmiset. Minä ja sinä lukija.

Me kaikki ihmiset tarvitsemme kokemuksen siitä että me kuulumme johonkin. Ilman tätä tunnetta on hankalaa saada kiinni sosiaalisista kontakteista ja sitä kautta myöskään kuulua mihinkään. Tämä on osa yhteisökasvatusta. Sen tarkoituksena on luoda meille ihmisille ajatus siitä että olemme yhteisön jäseniä ja meidän tulee toimia myös keskenämme. Yhteenkuuluvuuden vahvistaminen. Sosiaalipedagogiikan tarkoituksena on tukea ihmistä siihen että hänestä kasvaisi tähän yhteiskuntaan täysipainoinen kansalainen. Kansalainen joka pystyy toimimaan yhteiskunnan asettaminen lakien ja määräyksien mukaan. Sosiaalipedagogiikka on käytännön tiedettä. Pedagoginen toiminta tukee tätä kasvuprosessia. Kyse on yhteisökasvatuksen keskeisistä tavoitteista. (Hämäläinen, Kurki 1997.)

Kasvatuksessa on aina kyse yksilöllisestä kehityksestä. Tähän sosiaalipedagogiikalla pyritään vaikuttamaan. Juha Hämäläinen lainaa kirjassaan Immanuel Kantia seuraavasti: ” Ihminen voi tulla ihmiseksi kasvatuksen avulla” Sosiaalipedagogiikassa on tarkoituksena myös korostaa yhteiskunnallisia sekä yhteisöllisiä asioita. Nämä kulkevat käsi kädessä yksilön kasvussa ja kehityksessä, että yksilöstä tulisi yhteiskunnan jäsen ja näin hän liittyisi myös yhteisöihin ja yhteiskunnan eri toimielimiin ja järjestelmiin. (Hämäläinen 1999, 16.)

Sosiaalipedagoginen toiminta merkitsee sitä, että ihmistä kannustetaan arkeen palaamiseen ottaen huomioon yksilön tarpeet ja sen hetkinen tilanne. Tuetaan myös sosiaaliseen kasvuun ja pyritään luomaan sosiaalisia suhteita. Tärkeää on myös kunnioitus. (Hämäläinen, Kurki 1997, 126.)

Sosiaalipedagogiikka tuo kaksi näkökulmaa, sosiaalisen ja pedagogisen. Sosiaalipedagogiikka on osa kasvatustoimintaa. Keskeistä tässä on, että otetaan huomioon jokaisen ihmisen yksilöllinen sosiaalinen kehitys. (Hämäläinen 1999,14)

2.1 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

” Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on sosiaalipedagogisesta teoreettisesta ja käytännöllisestä viitekehyksestä lähtevää työtä, jonka tavoitteena on lasten ja nuorten sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen hevosen kanssa tapahtuvassa yhteisöllisessä toiminnassa” (Kaarlela 2004, 12). Määritelmä on lainattu suoraan Johanna Kaarlelan projektityöstä.

Sosiaalipedagogisessa työssä suositaan luovaan toimintaan perustuvia työmuotoja. Sosiaalipedagogissa työssä korostuu kolme asiaa: Yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys. Työmuodot / toiminnot auttavat ihmistä jäsentämään omaa itsetuntemusta. Myös auttaa syventymistä. Auttaa saavuttamaan oman sisäisen tasapainon. Toiminta auttaa ihmistä löytämään jotain uutta elämään ja kehittämään itseään. (Hämäläinen 1999, 6.7)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on lasten ja nuorten sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukemista sekä syntyneiden vaurioiden kuntouttamista yhteistyössä hevosen kanssa yhteisöllisessä toiminnassa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta tapahtuu hevosen luonnollisessa ympäristössä. Tavoitteena on vahvistaa yksilön toimintakykyä. Yhteisöllisyys ja elämyksellisyys toteutuvat hevostoiminnassa. Yhteisöllisyys on määrittävä ja erottava tekijä ratsastusterapiasta. (Räsänen 2006, 6)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei keskity psykofyysiseen kuntoutukseen. Toiminnan tarkoituksena ei ole puuttua fysiologisiin eikä neurologisiin puutteisiin. Toiminnan tarkoituksena on pyrkiä lisäämään psykososiaalista toimintakykyä jossa käytetään

talliympäristöä hyväksi. Talliympäristöön kuuluvat toiminnalliset ja kasvatukselliset elementit, joissa huomioidaan yksilön valmiudet toimia sekä hänen puutteensa. (Karjalainen 2009, 5.) Yhteisöllisyys kasvattaa nuorten vastuunottokykyä ja lisää heidän sosiaalisia taitojaan, esim. yhdessä laadittujen sääntöjen ja yhteisten asioiden päättämisen kautta (Karjalainen 2009, 5).

Tarkoituksena on tukea sosiaalisia taitoja, omaa elämänhallintaa, omien tunteitten tunnistamista ja niiden käsittelyä. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on käytännön työtä jossa syntyy kasvuprosessi. Kasvuprosessi on yksilöllistä oppimista jossa tärkeänä osana on jännityksen, kauneuden, turvallisuuden, tunnelman ja dramatiikan kokeminen. Tallilla yhdessä koetut asiat luovat yhteenkuuluvuuden tunnetta. Positiiviset kokemukset ovat rakentava voimavara arkielämän haasteissa. (Kaarlela 2004, 12.)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa tärkeänä osana on hevosen ja ihmisen välinen vuorovaikutus ja kokemus talliyhteisöön kuulumisesta. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on hyvin monenlaista. Se voi olla tallilla olemista, tallin siivousta ja hoitoa, ratsastamista, varusteitten huoltoa, ajamista tai muuta hevosen kanssa vietettyä aikaa. Myöskin talliympäristöön kuuluvia muita kotieläimiä. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tärkeänä kriteerinä on toiminnan aikuisjohtoisuus. Toiminnan on oltava suunnitelmallista sekä sillä on oltava selkeät tavoitteet. Tärkeää myös on että toiminnassa käytettävät hevoset ovat sopivia. (Räsänen 2006, 6.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tarkoituksena ei ole suoritettavan toiminnan, esim. kouluratsastuksen oikeaoppisuus. Tärkeää on että toiminnasta jää hyvä mieli ja tallille on mukava palata (Karjalainen 2009, 6).

3. HIMAHARJU

Työskentelen lasten ja nuorten koti Himaharjussa. Seuraava teksti on lainattu Himaharjun internet -sivuilta.

Himaharju on vuonna 1999 perhekotina toimintansa aloittanut, 7+1+5+4 - paikkainen (porrastettu asumisjärjestelmä) huostaan otetuille kouluikäisille lapsille ja nuorille tarkoitettu yksityinen lastensuojelulaitos. Himaharjun päärakennus ja Elinantalon yksikkö sijaitsevat Harjun maatilalla 17 kilometrin päässä Kiuruveden taajamasta ja Lähteentien irtaantumisyksikkö kaupungin taajamassa. Jälkihuoltoon varten Himaharjulla on tukiasuntoja Kiuruvedellä ja lisäalassa. (www.himaharju.fi)

Toimintaamme ohjaavat sosiaalipedagoginen viitekehys ja yhteisökasvatuksen periaatteet. Kunnioitamme vahvaa vanhemmuutta, korostaen samalla nuoren vastuuta omasta elämästään. Perhekodein yhteydessä asuvat vanhemmat luovat turvaa, eheyttävät toimintaa sekä edesauttavat läsnäolollaan ja tavoitettavuudellaan vuosia kestävästä ja pitkäjänteistä nuoren kasvun sekä perheen tukemista. (www.himaharju.fi)

Himaharjun lasten- ja nuortenkodin toiminta perustuu systemiseen ja perheterapeutiseen ajatteluun sekä ratkaisu ja voimavarakeskeiseen arkeen. Palveluajatuksenamme on vuorovaikutteisen kehitypsykoterapian malliin perustuva lapsen kiintymyssuhdehäiriötä korjaava hoito ja kasvatus (opetus), jotka tapahtuvat turvallisissa, mutta silti kodinomaisissa tiloissa sekä monipuolisia virikkeitä tarjoavassa luonnon läheisessä ympäristössä. (www.himaharju.fi)

Kuva: www.himaharju.fi

3.1 Arjen kasvatustyö lastensuojelulaitoksessa

Tässä luvussa aukaisen omaa työtäni lasten ja nuorten parissa. Teksti on ajatusten virtaa ja tekstissä olevat asiat ovat omia havaintoja sekä ajatuksia omasta työstäni. Eivät siis ole mistään kirjasta. Lähde on "allekirjoittanut" tai jotain sinne päin ☺

Kun lapsi/nuori sijoitetaan lastensuojelulaitokseen, se on elämässä suuri asia nuorelle sekä myös hänen vanhemmilleen/ muille sukulaisille. Elämä pysähtyy ja on aika etsiä uutta suuntaa. Nuori tarvitsee ja etsii tukea ympärillä olevista aikuisista. Samaan aikaan myöskin vanhemmat / muu suku tarvitsevat tukea arjessa. Jokaisella sijoitetulla lapsella on taustallaan omat yksilölliset asiat jotka vaikuttavat sijoitukseen. Asiat voivat olla lapsesta lähtöisin itsestään olevia tai vanhemmista.

Aikanaan kun menin ensimmäiseen harjoitteluun perhekotiin opiskelupaikkakunnalla, itsellä oli kuvitelma perhekotityöstä, että yritetään luoda mahdollisimman kodinomainen tunnelma ja eletään arjessa mukana. Okei, no en ihan hakoteillä ollut...MUTTA...Kaikki se muu, mitä siinä arjessa nuorten mukana kulkee, en osannut aavistaakaan kuinka haasteellista työ voi olla.

Paikan johtajan kanssa keskustelimme harjoittelun ensimmäisinä päivinä ja siitä on jäänyt mieleen elävästi johtajan sanat: (ei ihan sanatarkasti, mutta lähelle kuitenkin) "monilla ihmisillä on kuvitelma tästä työstä, että leivotaan pullaa ja leikitään kotia...sen takia hän ottaa harjoitteluun että karisee se kuvitelma..." Hyvä että ottikin☺ Jo ensimmäisten päivien aikana silmät avautui ja huomasin, että kyllä tähän kuuluu paljon muutakin... Oli tapahtunut karistelu... ja sillä tiellä ollaan.

No en ollut siis ainoa jolla on tämä kuvitelma. Huomaan itse nykyään törmääväni tähän samaiseen ilmiöön. Muutamien ihmisten kanssa kun on joskus vaihtanut kuulumisia ja olen kertonut työskenteleväni perhekodissa niin vastareaktio on ollut huima, "no sullahan on helpot hommat"

Olen sitten yrittänyt parhaani mukaan kertoa työstäni ja mitä siihen kuuluu. Toki ei pidä yleistää. Perhekoteja ja laitoksia on hyvin erilaisia. On pieniä ja sitten on isompia.

Jokainen paikka elää erilaista arkea omine toimintoineen. Kun miettii silloista harjoittelupaikkaa ja nykyistä työpaikkaa, niin eroja on paljon. Tähän vaikuttaa toimintaympäristö ja tietysti nuoret. Mutta mitä tämä työ on? Kun sanoin etten ollut aikanaan ihan hakoteillä, niin se pitää paikkaansa. Parhaamme mukaan yritämme luoda mahdollisimman kodinomaisen arjen. Kuitenkin pitää muistaa että kun kyseessä on laitos, ihan samaan emme pääse kuin ”normi-perheessä” niin ... ja kyllä sitä pullaakin leivotaan aina kun mahdollista!

Kerroin, että jokainen nuori kun sijoitetaan omine taustoineen, niin se tuo tähän työhön oman lisämausteen. Siitä arjesta tulee huomattavasti haasteellisempaa. Omassa työssäni ja meille sijoitetuista nuorista suurin osa on traumatisoituneita ja psyykkisesti sairaita lapsia ja nuoria. En tiedä kuinka monelle tämä vielä aukaisee mitään, mutta yritän parhaani mukaan avata lisää.

Työhän on kasvatusta. Ammattinimikkeenikin on kasvattaja. Mutta kasvatuksen kanssa kulkee käsi kädessä hoidollinen puoli. On entistä enemmän otettava huomioon nuoren taustoja ja siitä seuranneita ongelmia. On huomattu, että aina ei asiat ole halki-poikki-pinoon vaan joutuu miettimään mistä esim. käyttäytyminen johtuu. Miksi tämä nuori käyttäytyy juuri tässä tilanteessa näin...? Joku viisas on joskus sanonut ”käytökselle on aina joku syy...?”

Ei voi olettaa että, sijoitettu nuori olisi heti uusiin aikuisiin luottava ja kertoisi kaikki mitä hänen elämässään on tapahtunut tähän asti. En minä ainakaan kertoisi. On siis lähdettävä rakentamaan luottamussuhdetta. On eletävä mukana siinä arjen eri toiminnoissa ja tuettava. Käydä keskusteluja, kuulla nuorta, antaa ajatuksille tilaa ja tukea niitä. On asetettava selkeät rajat, antaa tarvittaessa löysää päästämättä kuitenkaan ”narusta” irti, josta voi vetää taas takaisin jos mopo alkaa keulimaan liikaa. Ja jälleen on aika keskustella. Työkaverini kertoi eräästä entisestä nuoresta. Olivat keskustelleet ja muistelleet menneitä. Nuori oli kertonut miksi alku oli ollut hankalaa kyseisen aikuisen kohdalla. Perusteluna oli ollut ”koska minä en luottanut sinuun” .

Opiskelemme työyhteisönä työssäoppimisen menetelmin vuorovaikutteisen kehityopsykoterapian (DDP)(R) ideologiaa sekä menetelmiä - avainsanoina kiintymyssuhde- ja ympäristöterapia. Tavoitteenamme on oppia soveltamaan mallia arjen työskentelyssä. (Lisätietoa aiheesta Daniel A.Hugehsin kirjasta Tie traumasta tervehtymiseen sekä Arthur Becker-Weidmanin kirjasta Auta lasta kiintymään.)

Olemme siis joutuneet ”koulunpenkille” koko työyhteisö. Hyvä niin...Pitää jotain mielenvirikettä olla. On löydettävä uusia menetelmiä ja uusia juttuja, jotta oma työ ”helpottuisi”. Jokaiseen nuoreen on oma ”ohjekirja”, mutta se ohjekirja jota meidän aikuisten tulisi oppia lukemaan ja ymmärtämään on kasattu monista muista eri ”kirjoista”. Mitä nämä kirjat on..? Niiden kirjojen kirjailijat ovat nuoret itse ja heidän elämänsä. Meistä kukaan ei voi lukea ketään kuin avointa kirjaa. On yritettävä löytää se ”ohjekirja” muilla menetelmillä. Yllä olevasta opiskelusta olemme saaneet hyvän työkalun / työkaluja arkeen. Ei kuulosta helpolta, eikä se sitä myöskään ole. ”Ohjekirjat” ovat päivittäin hukassa joissain tilanteissa.

Omassa työssäni pidän siitä myös paljon, että hevostoiminta on osa meidän arkea. Näemme hevostoiminnan mahdollisuutena ja yhtenä työkaluna nuorten kanssa toimimiseen. Tallilla on koettu monia hyviä hetkiä ja on koettu myös niitä vähemmän hyviä.

On hankala kuvata mitä arjen työ omalla kohdalla on. Tietyt sovitut ja pysyvät asiat on. Aamulla herätään, laitetaan huoneet kuntoon, syödään aamupala, puetaan säänmukainen varustus ja lähdetään kouluun. Koulun jälkeen syödään välipala, tehdään läksyt, hoidetaan mahdolliset vastuutehtävät (esim. pyykinpesu tai keittiövuoro) ja sitten on aikaa keskittyä omaan vapaa aikaan. Eikö kuulostakin samalta kuin ”normi perheessä” Joku voisi ajatella ”no mikäs siinä sitten mättää?” Niinpä...

Päivät ovat hyvin vaihtelevia. Joku ei saatakaan lähteä aamulla kouluun. Toisella saattaa keskeytyä koulupäivä. Toisella voi olla muuten vointi niin huono ettei voimat riitä koulunkäyntiin. Tällöin nuori tarvitsee sitä tukea ja kuuntelijaa. Niin... ja kyllä silloin varmasti myös se pullan tuoksu on yksi asia joka vie vähän eteenpäin...:)

Monesti on myös vaikeista tilanteista kun on selvitty yhdessä nuoren kanssa, niin on mukava käydä ulkoilemassa ja käydä vaikka tallilla katsomassa mitä hevosille kuuluu. On ollut hienoa huomata kuinka nuori joka tunti takaperin ollut kiihtynyt niin hevosen seurassa nuori on rauhallinen. Rapsuttelee ja höpöttelee hevoselle. Hevosen läsnäolo rauhoittaa. Voit olla hevosen seurassa sellainen kuin olet. Se kuuntelee eikä löpöttele asioita muille.

3.2 "Toimintasuunnitelma" sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteuttamiselle Himaharjussa

Tässä on nyt tarkoitus esittää näkemys siitä kuinka aiomme toteuttaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan. Muistutan, että kyseessä on siis vasta "TOIMINTASUUNNITELMA". Voi olla hyvinkin mahdollista, että kun projektityö on valmis koko suunnitelma voi mennä kokonaan uusiksi. Voi tulla uusia ideoita ja sitä kautta tämä projekti jää "unholaan". Uskon kuitenkin hyvin vahvasti, että "unholaan" jäämistä ei tapahdu. Tästä kuitenkin saa hyviä vinkkejä itse kukin. Tai sitten tämä projektityö voi olla jollekin toiselle vieläkin suurempi asia. Suunnitelma on siis omaa suunnittelua ja yhteistyössä työkavereitten kanssa käymistä keskusteluista syntyneitä ajatusta.

Uusia suunnitelmia ja niiden toteutuksia käytännössä on tehty myös. Myöskin jo olleita pysyviä asioita on tarkasteltu ja tarkennettu. Esim. mitä iltatallin suorittaminen pitää sisällään (Liite 3). Iltatallin suorittaminen lomake on askarreltu tallin seinälle ja sitä päivitetään aina tarpeen mukaan. Uusina suunnitelmina on tullut kyselylomake (Liite 1). Olen kokeillut sitä omalla lähikasvatettavalleni. Kokeilin tätä ensimmäisellä versiolla ja se on muokkautunut nykyisen näköiseksi. Huomasin myös että lomake oli löytänyt tiensä taloon tulleen uuden nuoren alkuhaastattelu papereitten joukkoon! JEE! :)

Hevostoiminnan tarkoitus lastensuojelulaitoksessa poikkeaa "normaalista" hevostoiminnasta jonkin verran. Toiminta ei ole niin tavoitteellista esim. ratsastustaitojen suhteen. Toki joillakin nuorilla on omat tavoitteet. Tavoitteita pitääkin olla, mutta niitä ei saa nostaa liian korkealle eikä vaatimustaso saa olla korkea. Hevostoiminnassa painottuu fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn ylläpitäminen. On tärkeää, että nuoret saavat onnistumisen kokemuksia. Vaikka kaikkien nuorten mielestä hevosten kanssa toiminen ei ole sitä parasta antia. Onnistumisen kokemuksia tulee joka tapauksessa. Mutta on tärkeää, että tulee niitä positiivisia epäonnistumisia ja kuinka niitä opitaan sietämään.

Tallilla opitaan myös vuorovaikutustaitoja. Opetellaan toimimaan porukassa ja huomioidaan muita. Opetellaan yhdessä vastuunottamista ja huolenpitoa niin toisista ja myös hevosista. Hevostoiminta myös on elämyksellistä. Jo pelkkä hevosen näkeminen liveinä on jännittävää ja se herättää paljon uteliaisuutta. Hevosen kanssa toiminen ja opettelu mitä kaikkea hevosen kanssa voi tehdä on mielenkiintoista ja jännittävää. Myöskin kiireettömyyden ja rauhallisuuden opettelua.

Tällä hetkellä Himaharjussa on 5 hevosta. Varsinaisia ”omia hoitohevosia” ei ole kenelläkään nuorella. Ainoastaan yhdellä nuorella on tällä hetkellä oma hevonen Himaharjussa. Hevosten hoito tapahtuu koko yhteisön voimin. Jokaisella nuorella on 1-2 kertaa viikossa oma tallivuoro. Tallivuoro tarkoittaa, että nuoret osallistuvat vuorollaan iltatallin tekoon.

3.3 Toimintasuunnitelman sisältämät käytännöt

Tallitoiminnan tutustuminen: (Liite 1)

Lähdin miettimään, mitä kaikkea tulee ottaa huomioon kun uusi nuori tulee taloon. Ensimmäisenä seikkana nousi itselle mieleen turvallisuus. Jokainen varmasti ymmärtää kun hevosten kanssa toimitaan, että kyse ei ole mistään tutusta ja turvallisesta kotieläimestä kuten koira tai kissa.

On siis hyvä kartoittaa mikä nuoren kokemus on hevosen kanssa toimimisesta. Onko ratsastanut ikinä? Hoitanut hevosta? Nähnyt ylipäätän livenä hevosta? Tätä varten olen suunnitellut helpon ja yksinkertaisen kyselylomakkeen (2 kysymystä) jossa tätä kyselyä tehdään. Se auttaa niin meitä kasvattajia sekä ratsastuksen opettajaa joka käy meillä pitämässä tunteja. Tämä kysely tehdään nuoren ja lähikasvattajan kanssa yhdessä ensimmäisten päivien aikana.

Talliympäristöön tutustuminen:(Liite 2)

Seuraavana askeleena onkin sitten lähteä tutustumaan talliympäristöön ja siihen mitä kaikkea se pitää sisällään. Mielestäni on tärkeää, että nuori perehdytetään talliin pienin askelin. Otetaan asia kerrallaan ja käydään läpi. Se luo turvallisuuden tuntua niin nuorelle sekä se on myös turvallista hevosille.

Lomakkeessa (liite 2) on kuusi kohtaa jotka mielestäni ovat sellaisia joita olisi hyvä käydä läpi joko aikuisen tai ratsastuksen opettajan kanssa. Tarkoitus ei ole, orjallisesti numerojärjestyksessä asioita käydä läpi. Jos sattuu joku hyvä tilanne, että ”tässäpä olisikin hyvä ottaa tämä asia työn alle” niin ilman muuta!

Niin kuin edellinen lomake ja tämä seuraava myöskin ovat sellaisia papereita joilla on hyvä pitää seuranta ja dokumentoida. Dokumentilla haluan kertoa, että jos jokin vaaratilanne tapahtuu ja sattuu jotain vakavaa on, olemassa paperi joka kertoo että asioita on käyty läpi yhdessä nuoren kanssa. Toki pitää muistaa ettei kukaan ole seppä syntyessään ja hevosten kanssa toimiminen vaatii toistoja ja toistoja. Eikä paperi anna valtuuksia pyyhkiä näppejä. Mutta tällä ”turvallisuuslomakkeella” on hyvä esittää edes jotain dokumenttia läpi käydyistä asioista.

Jos aikuinen kokee ettei hänellä ole riittävästä kokemuksesta asian opettamiseen, niin asian voi delegoida ratsastuksen opettajalle. Maalaisjärjen käyttö on sallittua, jopa suotavaa.

On tärkeää että nuori perehdytetään kaikkiin tallilla tehtäviin asioihin sekä talliympäristöön. Kun on selkeä kaavake jonka mukaan tutustutaan ja opetellaan asioita niin koko yhteisö on tietoinen näistä. Mitkä tavarat löytyvät mistäkin ja mitä milläkin työvälineellä tehdään. Kuinka hevosta talutetaan ja mitä on taluttamisessa on otettava huomioon. Perusasioitten opettelu luo hyvän ja turvallisen pohjan niin nuorelle itselleen kuin myös hevoselle. Tämä myös helpottaa aikuisten kuvaa ja tietoutta siitä missä tämän nuoren kohdalla mennään tallilla.

Iltatallin suorittaminen: (Liite 3)

Seuraavassa esitän millaisella sabluunalla iltatallin suorittaminen etenee. Tärkeää on että nuorille kerrotaan ja perustellaan selkeästi, miksi toimitaan näin ja miksi lähdetään juuri tiettyinä aikoina tallille. Tiettyt ja pysyvät aikataulut rytmittävät päivän kulkua ja se helpottaa myös nuoria.

Olemme ryhtyneet tekemään tallivuorot yhden kuukauden ajalle. Nämä tallivuorot ovat nuorten nähtävillä. Tallivuoroissa on pyritty huomioimaan mitä harrastuksia nuorilla on viikon aikana. Milloinka on kotiharjoittelujaksolle lähtö jne. Nuoret itse pystyvät seuramaan listasta milloin on oma vuoro ja voi sen mukaan valmistautua siihen. Nuorille on myös painotettu, että jos on oma tallivuoro on sille iltaa on hankala ennättää muuta tehdä. Tärkeää on ennakointi ja säännöllisyys. Tämä on tärkeää niin nuorille sekä hevosille. On myös tärkeää että koko yhteisö on tietoinen siitä, ketkä lähtevät tallille ja mitä siellä tapahtuu.

4 POHDINTA

Haluan uskoa että tällä työllä on merkitystä sille mihin suuntaan Himaharjussa lähdetään viemään sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Uskon että tämä selkeyttää ja auttaa sitoutumaan meitä kaikkia aikuisia mitä toiminta on ja mihin sillä pyritään. On tärkeää, että en ole ainoa Himaharjun työntekijöistä joka on käynyt tämän koulutuksen. Tulevaisuus ei tiedä mitä tuo tullessaan allekirjoittaneella ja Jotta tulevaisuudessakin voidaan sanoa että "Himaharjussa tehdään sosiaalipedagogista hevostoimintaa" niin työntekijöitten kouluttaminen sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan on tärkeää. Mitä useammalla on koulutus, niin sitä varmemmalla pohjalla on Himaharjun sosiaalipedagoginen hevostoiminta.

Kuten viittasin jo että uuden nuoren kohdalla on otettu tulohaastattelussa käyttöön kyselylomake (Liite1) niin se on hieno juttu! Siitä se vaan lähtee. Aion omalta osaltani antaa työpanokseni toiminnalle siinä puitteissa jotka vain hallitsen ja koen osaavani. Aion myös parhaani mukaan kehittyä hevosten hoitoon liittyvissä asioissa ja tuoda sitä kautta tieto-taitoa muulle työryhmälle.

Tärkeää on että emme työryhmänä haukkaa kerralla liian isoa palaa kakusta. Kehitämme yhdessä sosiaalipedagogista hevostoimintaa sellaiseksi kuin me vain yhdessä pystymme sitä toteuttamaan. On myös tärkeää että me kaikki sitoudumme tähän toimintaan. Me kaikki saamme tästä jotain uutta myös omaan työhömmе. Kun saamme uutta omaa työhön niin mielenkiintomme työhön pysyy yllä ja näin voimme jatkossakin tehdä laadukasta lastensuojelutyötä Himaharjussa.

Himaharjun internet- sivuilla lukee "toiminta-ajatus" kohdassa, " toimintaamme ohjaa sosiaalipedagoginen viitekehys ja yhteisökasvatuksen periaatteet" Sosiaalipedagoginen hevostoiminta kuuluu olennaisesti tähän ja sitä kautta myös hoidamme yhteisökasvatusta. Jatkossakaan tallille lähteminen ei tule olemaan nuorten kanssa helppoa. Sen vuoksi kaikkien meidän on tärkeä puhaltaa yhteen hiileen ja tehdä hevostoiminnastamme sellaista, että se on kaikille mielekästä.

Sosiaalipedagoginen hevostoimintamme tulee saamaan uusia sävyjä jo tänä keväänä sekä kesän aikana kun kauan odotettu maneesimme rakennustyöt alkaa. Se jos mikä on paras mahdollisuus puhaltaa nuoriin uskoa ja innostusta hevostoiminnan suhteen. Tässäkin maneesin rakennustalkoissa kulkee mukana yhteisöllisyys, elämyksellisyys ja

toiminnallisuus. Se on yksi osa sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja se myös osoittaa että hevoset tulee olemaan oleellinen osa Himaharjun toimintaa.

LÄHTEET

Hämäläinen J, 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopion yliopisto – Koulutus ja kehittämiskeskus, avoin yliopisto. Kopijyvä Kuopio 2005.

Hämäläinen J, Kurki L, 1997. Sosiaalipedagogiikka. WSOY – Kirjapainoyksikkö, Porvoo 1997.

Kaarlela J, 2004. ”Juokse sinä humma, kun taivas on niin tumma” - sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelun sosiaalityön avohuollon tukitoimena. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta – Täydennyskoulutus 2004 (julkaisematon).

Karjalainen T, 2009. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta nuoren sosiaalisen kasvun ja kehityksen tukena perhekotiympäristössä. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa – Täydennyskoulutus 2009. Kuopion yliopisto - Tutkimus ja kehittämiskeskus. (julkaisematon).

Pennanen A, 2003. Nuorisokodin nuorten innostaminen hevosten pariin. Ratsastuspedagogiikan täydennyskoulutus 2003. Kuopion yliopisto – Koulutus ja kehittämiskeskus (Julkaisematon).

Räsänen T, 2008. Hevoset osana arkea – sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa – Täydennyskoulutus 2008. Kuopion yliopisto – tutkimus ja kehittämiskeskus. (julkaisematon).

[www. Himaharju.fi](http://www.Himaharju.fi)

LIITE 1 HIMAHARJUN TALLITOIMINTAAN TUTUSTUMINEN

”Himaharjussa hevoset ovat yhteisön jäseniä ja hevoset tarvitsevat hoitoa ja huolenpitoa. Jokainen nuori kantaa omalta osaltaan vastuunsa hevosten hoidosta ja huolenpidosta”

Nuori: _____

1. Oletko ollut hevosten kanssa tekemisissä? Jos olet, niin missä ja mitä kokemus pitää sisällään? (esim. ratsastus, ajaminen jne...)

2. Mitä haluaisit seuraavan 6kk aikana tehdä/opetella hevosten kanssa?

LIITE 2 ASKEL ASKELEELTA TALLIYMPÄRISTÖ TUTUKSI

1. TALLIYMPÄRISTÖÖN
TUTUSTUMINEN/_____
2. KARSINOITTEN SIIVOUKSEEN
PEREHTYMINEN/_____
3. HEVOSEEN TUTUSTUMINEN/_____
4. HEVOSEN TALUTTAMISEN
OPETTELU/_____
5. HEVOSEN HOITON PEREHTYMINEN/_____
6. HEVOSEN VARUSTEISIIN
TUTUSTUMINEN/_____

**Näillä ensiaskeleilla on hyvä lähteä rakentamaan turvallista työskentelyä hevosten kanssa.
Hevoset tarvitsevat hoitoa ja huolenpitoa!**

Merkatkaa päivämäärä ja aikuisen allekirjoitus kun aiheeseen tutustuttu☺

MUKAVIA HETKIÄ TALLILLA!

LIITE 3

Nuorten tallivuoroon kuuluvat tehtävät: Tallille lähtö joka päivä Klo: 17.45--> Viikonloppuisin karsinat ja muut vastuut voidaan käydä tekemässä jo päivällä. Illalla enää on sitten hevosten ottaminen sisään.

1. Tallivaraston kautta mennään tallille

1. OMAT haalarit päälle
2. Turvakengät myös

2. Karsinoiden siivous: KUIVIKKEENA KÄYTETÄÄN TURVETTA JA SAHANPURUA!

1. Karsinoista poistetaan kaikki kosteat tai likaiset kuivikkeet tilalle tuodaan turvetta ja sahanpurua.

2. Muista kipata kottikärryn sisältö lantalassa ihan perälle!

3. Lattioiden lakaisu, myös turvevälikkö, ulko-oven edusta ja kynnyks sekä lantalan oven ja tarhan porttien lumityöt.

4. Heinien vienti karsinoihin

5. Juoma-astioiden, ruokakuppien ja suolakivien pesu.

1. Vesisanko ja sieni
2. Vettä sankoon
3. Pestään yllä olevat asiat^^
4. Vaihdetaan vesi välillä

6. Hevosten sisäänotto

1. Kurakelillä pestään jalat
2. Tarvittaessa harjaus
3. Kavioiden puhdistus / tarkastaminen
4. Jos loimi päällä ja kostea/märkä. Loimi menee kuivaushuoneeseen

kuivumaan. Muussa tapauksessa satulahuoneeseen omalle paikalleen.

7. VÄLIAIKA! KAHVIA JA PULLAA :) :) :)

8. Tauon jälkeen viedään hevosille iltaruokat.

1. Hevosen ei saa antaa syödä sankosta vaan iltaruokat kipataan ruoka-astiaan.

2. Huuhdotaan ruokintasankot

9. Toivotetaan hyvät yöt hevosille ja poistutaan rauhassa pois.

1. Tuuletin päälle
2. Talvella tarvittaessa lämmitin
3. Kenkien pesu

10. Tallivaraston kautta poistutaan yhdessä.

1. Haalarit nätisti omalle paikalleen
2. Kengät omalle paikalleen ja siistiin riviin.
3. Suljetaan tallivaraston ovi

Työnjako on seuraava:

- 2 nuorta on tallilla kerrallaan
- Nuori 1: hoitaa kaksi karsinaa + päivälle kuuluvan vastuutehtävän
- Nuori 2: Hoitaa kolme karsinaa
- Aikuinen auttaa tarvittaessa, mutta ei tee vastuita nuorten puolesta.

Ennen talliin menoa sovitaan työnjako yhdessä aikuinen+nuori 1 ja nuori 2.

Jos asiassa päästään yhteisymmärrykseen niin OK.

Jos asiassa ei päästä yhteisymmärrykseen niin aikuinen määrittelee vastuut.

Aikuinen huolehtii herkut tallivuorolle!

KUN ON TALLIVUORO TAI TALLITUNTI NIIN SINÄ ILTANA KÄYDÄÄN SUIHKUSSA JA PESTÄÄN MYÖS HIUKSET!